

MĀLŌ O SĀMOA
PULEGA O LAU'ELE'ELE FE'AVEA'I
POLOKALAME PAILATE A SĀMOA MO TAU MĀLOSI

FA'AMAMALU LE TAU MĀLOSI O LE
'AUALA TALAFĀTAI SISIFO I 'UPOLU
Lau'ele'ele Maua Mai ma Tagata Toe Fa'amautū "'Auivi" (LARF)

Pulega O Lau'ele'ele
Fe'avea'i

Lipoti Sāuniuni Mo:
'Ōfisa Pule Sili
Pulega O Lau'ele'ele
Fe'avea'i
Mālō O Sāmoa

Lipoti Sāuniuni Mo:
IPA Ltd
PO Pusa 3686
APIA, SĀMOA

Aso: Iulai 2012

Fa'atonotonu : B

Sāmoa: Polokalame Pailate mo Tau Mālosi Fa'amamalu le Tau Mālosi o le 'auala Talafātai Sisifo i 'Upolu

Tū To'atasi Mālō o Sāmoa

Lau'ele'ele Maua mai ma Tagata Toe Fa'amautū i isi Tūlaga, "'Auivi"(LARF)

O tagata (Tagata Toe Fa'amautū) o lo'o 'ave 'ese mai i le latou fanua ma fa'amautū i se isi fanua ona o lo'o mana'omia 'e le mālō e fa'aaogā mo faigāmālō.

O le 'Auivi o se fa'avae o fuafuaga mo le Polokalame.

Fa'amalaga

1. O lenei Lau'ele'ele Maua mai ma Tagata Toe Fa'amautū i isi Tūlaga "'Auivi" (LARF po'o le 'Auivi) e fa'amausalī le feuia'iga mo le ta'ita'i o le lau'ele'ele maua mai ma tagata toe fa'amautū o tagata toe si'itia i le isi tūlaga(DPs) 'anei e āfāina i le taimi e galulue ai le Polokalame Pailate a Sāmoa mo Tau Mālosi (PPCR) "Fa'amamalu le Tau Mālosi i 'Auala Talafātai i Sisifo". A'o le numera o tagata ma aofa'iga o le mea leaga sa tupu o lo'o fa'amoemoeina 'ia fa'a'itiiti, e lelei le Fuafuagaina e fa'ala'itiiti le numera o DPs ma/po'o mea leaga sa tupu a le vāega-fuafuaga.
2. O le māfua'aga o le nei Fuafuaga e fesoasoani le Tū to'atasi Mālō o Sāmoa (Samoa) i fa'amamaluga le mālosi o le 'Auala Talafātai i Sisifo ona fa'aasonei, o tu'utu'uga a tau fa'aneionapō mai le fesoasoani o tupe fa'aavanoaina fua i fa'aputugātupe mai le Faletupe Lalolagi.

O le māfua'aga mo Fa'amamaluga le Mālosi o le 'Auala Talafātai Sisifo (WCR):

O le 'Auala Talafātai i Sisifo o se vāega tāua o le 'auivi a le tautupe o Sāmoa. 'Ona e sāuniuni lau'ele'ele fe'avea'i noataga matuā tāua 'ogātotonu: O le Laumua o Apia ma i Sisifo, le malae va'alele Faleolo tāua, ma maosisifo, le uafu motu-'ogātotonu Mulifanua, lea o le alāva'a tāua a Savai'i.

E alu fa'afeagai le 'auala - ma e fai nisi taimi i tafatafa -- i le talafātai. E le'o puipuia le timu mamafa (māfua i le lōfia ma fa'alēaogā o le fogā'auala) ma matuā maualuga le fua o le tai (māfua i le fa'apūpū vave o le 'auala). I fa'aopoopoga, O lo'o fetu'utu'una'iga fola o 'auala, 'ae maise lava i ona gata'aga i sasa'e, mai le fua o le sua le tai (māfua i le fa'aleagaina o le alapaē).

O le Fuafuaga e iai ma vāega mulimuli, vāganā le suiga e feagai ai Sāmoa ma le Fa'alāpotopotoga Ati'ina'e Vā o Atunu'u (le Fa'alāpotopotoga): a) 'Auala ma se isi 'Auivi; b) Pule Fa'alā'e'i'au o le 'Auivi, Uiga Tūmau Alagā'oa ma Mea Lē Mautinoa; ma (c) Pulega o le Fuafuaga.

4. Fuafuaga vāega i le Fa'amamaluga o Tau Mālosi a le Fuafuaga WCR 'ā nei e mana'omia le lau'ele'ele maua mai ma tagata toe fa'amautū i isi tūlaga e aofia ai le gāoioiga mulimuli:

- a) 'Au fesoasoani Matātā-'ese'ese mo le tautua tāupulepule'aga e fa'asāuni le mamanu 'inisia o le WCR (aofia ai taunu'uga fa'amatalaga tautupe o filifiliga ma nofosāuniuni o le faila poloa'i) ma va'ava'aiga fausiaga.
- b) O lo'o fa'atalitaliina Gāluega Fausiaga e aofia ai:
- Faiga-alāvai Fa'aleleia toe-mamanu e fa'amamalu tau mālosi e pei feagai lelei ma fausia filiina fa'aala'umī, ma fa'alava faiga-alāvai e 'alo-'ese mai fogā tāfega lea e fa'alavelave feōa'iga o ta'avale ma mafai ona 'avatu aga'i i fa'amoemoe lautele e ogoogo 'auala fa'alēaogā;
 - Si'itaga ma fa'amālosi'aga o le alapae i matāgaluega fili 'auala e te'ena fa'aleagaina 'ona 'o fua o le sua le tai;
 - Fa'amālosi'aga o le fogā 'auala e fa'afeoloolo tāofi i feōa'iga ta'avale fa'apūpū ma 'osi'osia, ma fa'amamalu vai alu masau ma 'o lea e fa'aiti'itia ai fa'aleagaina;
 - Feoloolo puipuiga o 'auala 'oto'oto e te'ena fa'aleagaina o vāega 'auala i le taimi o matuā maualuga tūlaga o le tai;
- c) 'Au Fesoasoani Matātā-'ese'ese mo tāupulepulega tautua e sāuniuni 'ia 'auala 'auivi aogā faitaulia ma tau mālosi fa'amamaluga polokalame solo 'i luma mo le 'auala aoao felavasa'iga a Sāmoa. O lenei vāega o le 'ā si'i i tūlaga a le Pule agava'a 'Auala Aogā fa'aneionapō a le Pulega o Lau'ele'ele Fe'avea'i ma fa'ataga le mālīe fa'atasia o tau sui i le fuafuaga o le 'auala felavasa'iga a Sāmoa.
- d) 'Ae 'aemaise lava e te mana'o e mamanu au'ili'ili e faia i le taimi fuafuaga galulue e aofia ai le taumulia'i:
- Faiga-alāvai: I lalo o le Fuafuaga SIAM fa'aneionapō sa taunapa fa'amatalaga su'esu'e e mātaulia ma fa'atonu le agava'a ma uiga o 'auala o lo'o iai vāega faiga-alāvai i tafatafa o le ala, mātaulia le mana'omia o faiga-alāvai i tafatafa o le 'auala, ma matāfaioi fuafuaga e fa'aitiiti tāfega. O le tu'uina-atu o lenei matā'upu e tauofoga aotelega fa'amatalaga ma atatusi mo āfifi konatelate e lua: tasi e a'afia ai faiga-alāvai i tūlaga 25 lea e mana'omia āiā fa'aaogāi i le isi itū i tafatafa fanua ma fale, ma le tasi e aofia ai gāluega faiga-alāvai i tūlaga e 26 i le mea e le 'o iai easements o mana'omiaina. Ua matuā 'ātoa tau o āfifi fa'amoemoeina.

O le mamanu faiga-alāvai ma ni manatu fa'atū mo gāluega faiga-alāvai o le 'ā toe fai hydrologically ma hydraulically, 'avea suiga tau projection i totonu le account ma i māmāsagia o le fa'amoemoeina alafela'ua'iga ma fasi fanua tafatafa o 'auala au'iluma. Fa'aeteete manatu o le 'ā 'ave e au'iluma longitudinal faiga-alāvai i pito 'uma o le 'auala. O lenei 'e lē 'i fōliga mai ni vāega o le gaosi tau aofa'i i luga.

- 'Auala alafela'ua'iga / alapae toe fa'afou: O lo'o iai alafela'ua'iga e 2-'auala lauitiiti, mea māsani 7 mita lautele, ma talua fa'amaufa'a'iloga fogā 'auala tā i uiga 'ese'ese. O alapae lalo ifo e mālmalama e iai o nutiga ma'a ma isi fa'avae laumanifi o māfiafia 'ese'ese. O le scope a le gāluega fa'afou o le 'ā fa'alagolago i le fa'amatalaga fuafua o le uiga a le 'auala, peita'i i fa'avae le fuafuaga taumulia'i o lo'o fa'amoemoeina:
- Leaga suiga fogā - tao i luga fogā o lo'o i ai nutiga ma'a ala fa'avae 150 milimita i luga le fogā tā i le mea e feagai lelei, ma le 50 milimita māfiafia o le fogā tā simā;
- Feoloolo uiga fogā - tao i luga le fogā o lo'o iai i le 50 milimita fogā tā simā; ma

- Fogā lelei tu'utu'uga - fono so'o se ogā'ele'ele puapuagā ma tu'u se fa'amaufa'a'iloga teu fogā e tasi.

e) Fasī fanua i tafatafa 'auala au'iluma:

O le fasī fanua tafatafa 'auala o lo'o iai i so'o se itū o le alafela'ua'iga 'ese'ese i lautele, itū'āiga fogā ma uiga. Peisea'i le alafela'ua'iga paepae 'i luga, o le scope a fuafuaga i fasī fanua tafatafa 'auala o le 'ā fa'avae i fa'amatalaga 'ogā'ele'ele galue ma fa'amātaulia, a'o mo fa'amoemoe faitaulia e saunia e le fuafuaga le togitasi e 1.5 mita le lautele o le tā(bitumen) fogā fasī fanua tafatafa 'auala, ma i pito 'autafa 'uma o le 'auala. O mea nei 'e maua mai fa'anofoga o le 150 milimita nutiga ma'a ala fa'avae ma le talua fa'amaufa'a'ailoga tā(bitumen) fogā sa'olelei.

5. Le 'Auivi e fa'avae i le Faletupe Lalolagi Polisia Galue 4.12 o Tagata toe fa'amautū i isi tūlaga e Lē ofoina, fa'avae ai le ta'iala mulimuli:
- Fa'atāla'ese pe fa'ala'itiiti 'ia Tagata toe fa'amautū i isi tūlaga e Lē ofoina pe'ā mafai.
 - Fesoasoani i tagata e lē fai nu'u i le solo 'i luma latou tūlaga gāluega e ola ai, agava'a i totogi ua maua ma gaosiga gatasi po'o le toe fa'afo'i mea na 'i ai.
 - Fa'alā'ei'au tu'utu'uga faigānu'u i fuafuaga ma faiga tagata toe fa'amautu i isi tūlaga, ma
 - Sāuniuni 'Au fesoasoani e āfāina tagata lē 'amana'ia o le tulāfono a igoa matai o lau'ele'ele. 'E talafeagai fo'i le Code Sāmoa o 'Au O'otiaga Puipuiga Si'osi'omaga Māsani, 'aemaise lava # 3 Fono ma #4 Lau'ele'ele Maua Mai ma Tau.
6. O nei 'auivi e aofia ai ta'iala gāoioiga mo toe totogiga mai o fanua mo tau, mo tōgiga fanua e lē 'o iai se tau ma e lē ofoina lau'ele'ele maua mai i le faigāmalō mo PPCR. O le ta'iala mo lau'ele'ele maua mai o 'i nā e mana'omiaina fanua mo galulue a PPCR e tatau ona sauniaina fa'amoemoe taunu'u, mo le lāfoga (Aunoa ma se tau) po'o le toe fa'afo'i o tau, i talafeagai i le fa'atatauga i lalo. O le Faigāmalō o Sāmoa e ave'a 'uma la'asaga e mautinoa lea e leai se fanua e 'ave'eseina e fa'alagolago i mana'oga a le pule o le fanua. 'A fa'apea e maua mai e ma'alofia, e ao ina 'uma fa'atalafeagai i le fa'asolosolo 'oto'oto i lalo.

Fa'amanino

7. Vāganā le context e ao 'ina mana'omia, o le kuata mulimuli ua i ai uiga mulimuli:
- (a) O le 'uiga o le Tusigāigoa o le va'ava'ai solo laufanua 'ave'ese e mātaulia Tagata Toe Si'itia i le isi Tūlaga e talafeagai ma feuia'iga, 'ua lelei i le fa'alāpotopotoga, aofia ai ta'iala mo lea e filifilia mo tau, o tagata toe fa'amautū i isi tūlaga ma isi fua fa'afou, ma gāluega tāupulepulega 'i ma Tagata Toe Si'itia i le isi Tūlaga.
- (b) O le 'uiga o le Tau i se totogi i lau'ele'ele, tino i tupe po'o isi mea aogā 'ave mo fesuia'iga mo 'avega o fanua ma fale, 'ātoatoa po'o ni vāega fo'i, ma e tūmau 'uma mea aogā i fanua ma fale.
- (c) Aso e gata ai taimi mo agava'a i āiā e 'uiga o le aso o le 'āmataga o le Tusigāigoa.
- (d) Tagata Toe Si'itia i le isi Tūlaga o lona 'uiga o se tagata, 'ona 'o le lē ofoina e 'ave o fanua ma isi mea aogā i lalo o taunu'uga fuafuaga i le tautupe tonu ma leaga i'uga lautele, po'o le'i fai

mai tagata e lē fai nu'u e tatau 'ona talafeagai 'ona si'i i se tūlaga fou, sa maua po'o tatau lava ina 'i ai: (i) māسانی ai ona leaga gāluega e ola ai ua āfāina, po'o le leai le Tagata Toe Si'itia i le isi Tūlaga e tatau 'ona si'itia i se isi tūlaga ; (ii) āiā tatau, 'autū, fale, fanua (aofia ai ma fale, faifa'ato'aga, fanua manu) po'o nisi lava mea tūmau po'o mea fa'alēminoi aogā maua mai ma 'ia te ia lava, lē tūmau po'o mautū, āfāina ua leaga; (iii) sau-totonu e gaosi tele mea aogā ua āfāina ua leaga, tūmau po'o mautū; po'o (iv) pisinisi, tofiga, gāluega po'o tūlaga o nofoaga po'o fanua lava a manu ma fa'atō'aga ua āfāina ma leaga; ma "tagata toe si'itia i le isi tūlaga" o lona 'uiga o so'o se Tagata lava 'e Lē Fai Nu'u.

- (e) Si'itaga 'e le'o ofoina o lona 'uiga, o tautupe tonu ma fa'alauteleina leaga māfua mai: (a) o le lē ofoina 'avega o taunu'uga fanua i: (i) toe si'itia i se tūlaga fou po'o fememea'i o fa'amālumu; (ii) leiloa o mea aogā po'o sau-totonu mea aogā; po'o (iii) leiloa o māfuaga tupe maua po'o 'uiga o le gāluega e ola ai, po'o leai tagata toe si'itia i le isi tūlaga e tatau ona si'itia i se isi tūlaga; po'o (b) o le lē ofoina fa'atuā'oia 'ia sau-totonu le malae lea ua filifilia tulāfono ma ogā'ele'ele taunu'uga puipuia i mea leaga sa tupu i le gāluega e ola ai le tagata toe si'itia i le isi tūlaga .
- (f) Fanua Maua Mai e Lē Ofoina o le 'ave'esega o le fanua mai le faigāmālō mo le fa'amoemoe fa'alemālō e fa'alagolago i Tau i se mea e si'ilima ai le Pule-fanua i le latou fanua lea e lē ofoina ma ua na'o le tatau e fetu'utu'una'i ma fai ai le tagi i le aofa'iga o tau i lo'o fa'amoemoeina. E aofia ai fo'i fanua ma mea aogā i se mea e fiafia ai le pule-fanua 'e le finau fo'i i āiā tatau o nofoaga.
- (g) Lau'ele'ele o lo'o fa'asino i fai fa'atō'aga ma Fanua e lē fa'ato'againa ma so'o se fausaga lea pe lē tūmau po'o mautū ma o o'o mana'omiaina mo le Fuafuaga.
- (h) lau'ele'ele maua mai o lona 'uiga o se 'ave'esega o fanua, fale ma isi mea aogā mai tagata si'itia i le isi tūlaga mo fa'amoemoe o le Fuafuaga fa'alagolago i oso a Tau i ma fesoasoani fa'afou.
- (i) Fesoasoani Fa'afou o lona 'uiga o le oso a le fesoasoani fa'alauteleina i fa'aopoopoga e Tau i pei o fanua sāuniuni, nofoaga 'aitālafu, a'oā'oga, po'o āvanoa gāluega, e mana'omia le mafai ai ona tagata lē fai nu'u e solo'iluma latou tūlaga o gāluega e ola ai, agava'a tupe maua totogi ma gaosiga fua, po'o le tausi 'iā lātou 'ae le'i faia fuafuaga laugatasi.
- (j) Toe-Sui Tau o lona 'uiga o le metōtia a taufa'atatau aofa'i o mea aogā lea e fesoasoani e fuafua le tofu aofa'iga e toe-sui mea aogā ua leiloloa ma fa'amalu suisuia'iga tau, lea soso'o mai: (i) "Toe-Sui Tau mo fanua faifa'ato'aga" o le 'uiga o lē-fuafuaina po'o le lē-toesi'itia, so'o se mea o sili atu lona tau: fa'atau-atu o fanua e tutusa tau po'o le fa'aaogā tūlaga e latalata i fanua, fa'aopoopo ai ma tau o: (a) sāuniuni le fanua e tū tutusa ma fanua ua āfāina; ma (b) so'o se tusi fa'amau ma lāfoga si'itia; (ii) " Toe-Sui Tau mo fale ma isi 'auivi" o le 'uiga o le fa'atau-atu o mea e fau ai 'auivi toe-sui i le tūlaga ma uiga lelei e tusa i pe lelei atu i 'auivi ua āfāina, pe toe fa'aleleia 'auivi ua āfāina e le'i atoa, fa'aopoopo le tau o: (a) fe'avea'i mea o fale i le tūlaga o gāluega fausaga; (b) so'o se gāluega ma totogi o le 'au faigāluega; ma (c) so'o se tusi fa'amau ma si'itia lāfoga; ma (iii) "Toe-Sui Tau mo fanua i tūlaga 'a'ai" E 'uiga o le lē-toesi'itia fa'atau-atu fanua o tutusa fua ma fa'aaogā, e tū tutusa po'o fa'alemālō o solo'iluma tūlaga o 'auivi ma tautua ma va'aia i le itūmālō latalata a le fanua ua āfāina, fa'aopoopo ai le tau o so'o se tusi fa'amau ma lāfoga si'itia.

- (k) Fesoasoani tagata toe fa'amautū i isi tūlaga o lona 'uiga o le fua e mautinoa lea Tagata Lē fai nu'u o lo'o mana'omia 'ia toe-si'itia i se tūlaga fou o lo'o saunia ma le fesoasoani i le taimi e toe si'itia ai tūlaga, pei o le si'itia o 'alauni, ma sāuniina ma le nofoia fale-aumau po' tūlaga fale-aumau po'o, o lo'o mana'omia, tūlaga faifa'ato'aga.
- (l) Tōgiga Fanua Ofoina fa'asino i le fa'atatau mai i ta'itasi po'o pule faitasi ua lotomalie e saunia fanua ma fale mo fuafuaga-feso'ota'iga gāoioiga. Tōgiga Fanua Ofoina 'anei e lua o itū'āiga: Tōgiga Fanua Ofoina mo Tauī, po'o Tōgiga Fanua Ofoina leai se Tauī. Ofoina Tōgiga o le logo atu maliega, e fai i le poto talu ai a le isi filifiliga o avanoa latou mulimuli i ai, aofia ai le tatau e aua ai ne'i tōgiga pe si'itia le fanua. 'Ai o maua 'ae le'i tauānau pe fa'amālosi.

Saosaoa Siatiga Fa'amatalaga Tagata Lautele

Fono ma fa'alāpotopotoga pulega patino matātā 'uma aofia ai ma ta'ita'i ma tagata o le nu'u 'autafa le fuafuaga 'auala sa tāofi mai i Ianuari 20 i Fepuari 7, 2012. Nei 'o lo'o mulimuli mai:

Aso	Fale fono	'Au 'Auai
Ianuari 20,2012	Fono Fa'aleatunu'u o Samoa a le Fale Tele 'Ekālēsia, Sogi	28 Sui o le Nu'u
Ianuari 25,2012	To'oā Salamasina Potu Fonotaga	14 Sui o Faigāmālō ma vāega 'ese fa'apatino ua āfāina mai Fa'amamalu 'Auala
Ianuari 19-27, 2012	I Itūmālō/'Ōfisa Ta'itasi	20 Fono ta'itasi
Fepuari 7,2012	Potu Tele To'oā Salamasina, Sogi, Apia	87 Ta'ita'i Nu'u ma Tagata Nu'u Taupulepule Fa'alemālō

O le tusi faila a le itū tāua o feutana'i a le tāupulepulega i luga o lo'o maua i soso'oga 1 a lenei lipoti

O tāupulepulega 'uma e aofia ai le fa'amatalaga fōa'i a le fuafuaga. Ata o le 'auala o lo'o iai uiga na fa'aali i participants. O le Taupulepulega Fuafuaga gaoioiga fa'ailoa fo'i mai fa'amatalaga fōa'i a le fuafuaga. Sa fa'ailoa tonu atu lea 'auā o gāluega tagatānu'u e tele ona 'uma i le 30 mita 'auala tulāfono 'auala fa'aleoleo o 'i ai i fanua maua mai e le'o fa'amoemoeina e fa'alāpo'ā. Sa fa'amauiina e toeitiiti vāega 'uma o le 'auivi ma tualumaga 'ona fa'afeiloa'i e tagata nofoia o lo'o fafo le 'auala fa'aleoleo. Ua na'o le fausiaga o nai alāvai, e fa'ate'a le tafe atu i le talafātai, 'anei e i'u ifo i se fanua patino a tagata. Sa fa'amālamalama mai e le 'au, o lea gāoioiga fausiaga i vāitaimi i totonu o fanua patino a tagata 'e lē 'umi ma e le tumau le fa'atāluā. E lo'o taliaina fo'i le faimeamāe'a lelei i alāvai tafe-'ese e fesoasoani fo'i e puipui mai tāfega i nei fanua maulalo, o lea fo'i fa'amamalu le tau mālosi i le 'auala. O tausiga o le mea lea, 'ia maua se aogā o 'au fa'aaogā 'auala i itū 'uma ma āfāina ai pule fanua ma fale. E le'o 'i ai fo'i se fa'amoemoe i le taimi nei a le faigāmālō e 'ave 'ese nei vāega fanua mai le tagata 'e ona i le taimi nei.

I tala 'oto'oto, o lo'o fiafia le fuafuaga i maualuga o felagolagoma'i mai le pulega patino matātā 'ese'ese. Isona sa a'oa'o mai i taimi ua mavae ma fa'aaauu fuafuaga lea sa ta'uta'u mai e le 'o le to'atele o sui ma minisitā, fa'aali se uiga o matāfaioi 'ia mautinoa o lo'o tatau 'uma 'uiga ma fua o lo'o tu'u i tūlaga e fa'amāonia ua manuia le fuafuaga. O ogā'ele'ele tāua sa 'aumaia 'ese maisui fa'amatalagao āiā faigāmālō o lo'oi le mana'oga mo le so'o ane:

Aga'i i luma ma fa'atonutonu taimi ma galulue fa'atasi ma 'aufa'atasi 'au tautua fa'atasi i taunu'uga fa'amatalaga e fa'ataga ai le feso'ota'iga o gāoioiga;

Fa'amanino lelei galuega ma matāfaioi fa'atasi ma pulega patino matātā 'ese'ese, ma faigāmālō minisitā ma sui e fa'aitiiti le lē tatau 'ona fa'alavelave i alualu 'i luma o le fuafuaga;

c) Fa'asolosolo ma ao-fa'avasega fa'amatalaga mo lau'ele'ele maua mai mo fuafuaga e tatau ona 'uma fa'amāe'a lelei 'ia mao a'e fa'apito la'itiiti po 'o le masina 'ae le'i fausia galuega e fa'aitiiti ai le fa'alavelave ma e le'i va'aia fa'atuai i fuafuaga fausia;

O mana'oga o le fuafuaga e tufa taunu'uga i taimi lelei ma fa'amalieina lagona o polokalame lea fa'atagaina pulega patino matātā 'ese'ese ma le āvanoa e tu'u le laina latou ia fuafuaga, afai 'e iai, 'i le māfua'aga si'itaga o tau i teuga o si'osi'omaga

O Sui o le nu'u i le latou fono ma le 'au o lo'o mana'o e va'ai vave le 'āmataga o le fuafuaga 'āmata ma lea sa latou 'auina mai 'ia 'au fa'alagolago i tua. Sagā, latou te fa'aali le mana'oga mulimuli:

1. Tūlaga maualuga o konatelite 'ina 'ia uiga lelei tele le 'auala;
2. Fa'amaonia o lo'o iai fa'aputugātupe 'ia lelei ai tau i faigānu'u, 'afai e mana'omiaina;
3. Polisia e fa'amautinoa ai i tagata faitele le 'ia latou matāfaioi; fa'aali atu ta'iala fa'atautaia gāoioiga ma tūlaga e tusa ma paepae e ulu ai i fa'amamalu puipuiga o 'auala; ma
4. 'Ia mautinoa, 'auivi ma mea saogālēmū (fa'atulagaga lelei ma fa'amatala fua o patupatu 'auala) ma puipuiga o le mafua'aga vai o lea e fa'aaoga fa'alelei o le 'auala ma tausiga a le saogālēmū fo'i.

O le fono i'u ma le faigānu'u o lo'o iai le matā'upu tutusa e talanoa muamua mai le SNs. O lea e lagolago tele ma feagaiga mo le fuafuaga e 'āmata i le vave 'ua mafai, ma mo fuafuaga 'ōfisa e fa'amaonia ai e feuia'iga tatau ma fa'atagaga sa talosaga mai le pule o le fanua, 'ae le'i 'āmataina o gāluega fausaga.

Sāuniuniga Fa'alāpotopotoga Mālō

8. Matāfaioi aoao mo le galulue a lenei 'Auivi e nofo ma le Minisita o Alagā'oa Uiga Tūmau ma Si'osi'omaga (MNRE), e fesoasoani mai le Minisitā o Gāluega, Fe'avea'i ma 'Auivi (MWTI), Pulega Lau'ele'ele Fe'avea'i (LTA) ma Minisitā o Tautupe (MoF) fa'atasi ma le Kamupani Konatelite. O le MNRE e fa'amaonia atu le 'Auivi o lo'o ta'u atu i le tagata faitele ma le 'au galulue fuafuaga o lo'o iai le poto, maua mai le ā'oga fa'alelei e fai gāluega o le 'auivi.

9. I luga o maitauliaga o le tūlaga lau'ele'ele e maua mai, 'Ia Sui Matāgaluega tōfiga lea e feso'ota'i ma le matai ma tulāfale o le nu'u, matai po'o pule o le lau'ele'ele māsani, tusi fa'amauiina pulega po'o DPs. 'Ogātotonu o Matāgaluega galulue fa'atasi e tatau 'ona fa'aaogā o lo'o feagai lelei i le 'auai 'uma sui e lua mai le MNRE ma le MWTI fa'atasi ai ma le LTA.
10. Fa'amatalaga manino o le fa'amoemoe a le mauaina mai, o le tūlaga a le lau'ele'ele lea e mana'omia ma le DPs aga'i i le Tau'i e talafeagai i le tulāfono lea o le 'ā 'avatu i Tagata Toe Si'itia i le isi Tūlaga. Totogi o so'o se tau'i po'o āiā e fa'amāe'a nei 'i tua atu i so'o se fo'ai a le konatelate mo tagatānu'u po'o isi gāluega ua mae'a.

Āiā a le Tau'i

11. O le totogi a tau'i po'o nisi āiā e fa'afetu'utu'una'i ma fuafua le fa'aaogā le ta'iala fa'atautaia gāoioiga lea e mulimuli mai:
12. *Lau'ele'ele Ofoina Fa'alāfoga ma Tau'i: Lau'ele'ele Ofoina Fa'alāfoga ma Tau'i e fa'asino i le fa'atauga mai lea e ta'itasi po'o pule faitasi e 'ioe e saunia le fanua ma fale mo fuafuaga-tutusa gāoioiga e toe 'aumai mo fetu'utu'una'iga tau'i. O le fuafua a le tau'i 'ona 'o DPs e tatau 'ona 'uma e feagai i le fa'avae lea mulimuli mai:*
- (a) **I le aoo:**
- (i) *E ova atu ma le 20% le mea aogā gaosi e tele 'a le DPs ua 'ave'ese (fanua faifa'ato'aga, fale, po'o pisinisi) po'o 'ā 'atiga mea aogā e le'o toe aogā e taugatā po'o fa'atagaina e:*
- 'Atoa Tau'i i le tau toe sui i mea aogā 'uma po'o i le fanua tonu/ toe sui mea aogā ma
 - Fesoasoani fa'afou lea e fa'ataga latou e fa'amamalu pe tausii latou tūlaga i soifuaga.
- (ii) *E la'i'itiiti i lalo ifo le 20% mea aogā gaosi e tele 'a le DPs, ma i le 'atiga mea aogā lea mau i le lelei mo faiga o fa'aauau, po'o fa'atagaina e tau'i tino o tupe i tau toe sui mo le mea aogā āfāina.*
- (b) **'Ae maise lava:**
- (i) **Mo Tulaga i le fea fanua, Fuata po'o Fale o lo'o āfāina 'uma:**
- a. Mo fale, 'auivi ma mea aogā mautū, tau'i tino i tupe e tatau 'ona toe sui 'atoa tau a le 'auivi, aunoa ma le aofa'iga e 'ave'ese mo mea e lē toe aoga po'o mea e toe fa'aaogā;
- b. Mo Nofoga, faifa'ato'aga po'o fanua fa'a'a'aimanu, aofia ai ma fale, E tatau 'e le DPs ona 'avatu se filifiliga a fanua toe sui po'o tino i tupe, i:

- Fanua toe sui o tutusa 'ia fua, aofa'iga gaosiga, Tautupe tāua, o lo'o fa'atū tūlaga 'ia latalata tele mai i fanua lea sa leiloa ma e malie ai Tagata Toe Si'itia i le isi Tūlaga;
 - Tau i tino i tupe e tatau ona 'atoa toe sui o tau, aunoa ma le aofa'iga e 'ave'ese mo mea e toe fa'aaogā ma fa'atagaga;
 - *Fuata ma Lā'au: E tatau 'ona 'auina atu tau i tino i tupe mo fuata, fuāla'au'aina , lā'au fa'aaogā ma gaosi lā'au i tino i tupe mo le tāua o fuata leiloloa ma e aofia ai le toe sui o mea aogā a mea tāua ua leaga (lā'au, fuālā'au'aina lā'au fa'aaogā, etc.);*
 - Mo tulaga o fa'aleāgaga po'o fa'aleaganu'u tāua, Tau i feagai lelei mo Tagata Lē Fai Nu'u e mana'omia le fetu'utu'una'i mo āiā i po'o fa'alēaogā o ia tulaga; ma
 - O lo'o ono toe sui fanua e le'o avanoa, po'o le logo atu tālosaga a le DPs, e mana'omia le fesoasoani i le sāuniuni i le ati'ina'e o āvanoa mo gāluega po'o gāluega a ia lava.
- c. O tagata o lo'o mautotogi i le fale mo nofoaga, o lea a sāunia i le tino i tupe mo le tolu māsina mautotogi i le tau māsani i le tūlaga ma o lea a fesoasoani 'ia maua se isi nofoaga.
- (ii) Mo 'Itu'āiga Tūlaga i se fanua, Fuata po'o Fale o lo'o āfāina.**
- a. 'A fa'apea e ova atu ma le 20% o le lē 'ātoa a le fanua o lo'o mana'omia, po'o i le mea totoe e lē lelei po'o le'i tofu mo 'au fa'aaogā muamua, o le fanua 'ātoa 'ia maua mai ma tau i tino i tupe o le 'ā sāuniaina i Tagata 'e Lē Fai Nu'u i le tau toe sui.
 - b. 'Afai o le vāega a le fanua ua maua mai e 20% pe lalo ifo a le tūlaga 'atoa a le fanua, ma le fanua tūmau o lo'o lelei pea tautupe, tau i tino i tupe mo le fanua maua mai, i le tau toe sui atoa, e mana'omia ona sāuni mo Tagata Toe si'itia i le isi Tūlaga.
- (iii) Mo Tulaga i le Fanua po'o Fale o lo'o 'Ave'eseina:**
- 'Ia Fanua po'o Fale o lo'o 'ave'eseina fa'apea, tete'ena 'ia lē tūmau fa'aaogā i se taunu'uga o gāluega i lalo le fuafuaga, i tau i lea 'e mulimuli mai:
- Tau i 'ātoa mo le tupe lē iloa o tupe maua, aofia ai le tau o isi fale.
 - Tau i 'atoa mo so'o se leaga a mea gaosi aogā, aofia ai ma fuata tūmau po'o 'auivi, ma aofia ai so'o se tau ma/po'o nofoaga toe fa'afou.
- (iv) Āiā Tului:**
- I fa'aopoopoga, mo 'i luga, Tagata e Lē Fai Nu'u e mana'omia le aogā i mea nei e mulimuli mai:
- Fa'ataga le tofu i ufiufiga le tau o si'itia ma tau soifuaga se'ia o'o na toe fa'atū 'e le Tagata Toe Si'itia i le isi Tūlaga ia lātou tūlaga fou.
 - O nisi lava tautupe ma alagā'oa tau o le tino mo tagata toe fa'amautu ma le fa'afou 'e 'anei mana'omiaina mai le Tagata Toe Si'itia i le isi Tūlaga.
- (v) O Nisi Matā'upu:**
- I matā'upu lea o 'auivi faigānu'u pei o ā'oga o le lotu, fale mo soifua mālōlōina, Matāvai, 'auala po'o uila ma vai maua ua leaga feso'ota'iga, o le Fuafuaga lea e

fa'amaonia ai 'o mea nei sa fa'afou ma līpea i le matā'upu nei, e leai se tau mo faigānu'u.

13. *Tōgiga Fanua Ofoina 'aunoa ma se tau'i ta'itasi po'o 'au pōtopoto 'anei filifili e 'au ofoina le totogiga ta'itasi po'o fanua tu'utele 'aunoa ma se tau'i mo fa'aaogaga i lenei Fuafuaga - PPCR. I nei lāfoga o fanua mo le Fuafuaga sa fai, e tatau ona 'iai sāuniuniga e fa'amaonia ai lāfoga ua ofoina atu, lea le tagata fōa'i 'ia fa'ataga pule o lea fanua ma lea le tagata fōa'i 'ia matuā logo 'iai le natura o le lē fuafua ma a'afia i lāfoga o fale ma fanua.*

O le leoleo-sāogālēmū o le 'ā fa'ata'ita'i e fa'afeagai i se tūlaga a le lāfoga o le fanua ma le fuafuaga mana'omia:

- O le fuafua mea aogā lea e lē māfatia ai le tagata āfāina o 'ave'ese o mea tāua ua āfāina lana tautupe viability e fai ma taunu'uga o le lāfoga. E tatau ona fa'aitiiti mea sa tupu, lea a'afia e lē sili atu ma le 20% o le tūlaga o so'o se tāofi ma mana'omia le lē toe sui.
- O fanua i fesili e tatau ona sao mai le tagata 'inā lē nofoia nofoaga 'aunoa ma se fāgoi, encroachers, po'o nisi āiā po'o encumbrances
- E lē tatau ona fa'amanino tūlaga o le 'auivi po'o isi suiga faia i le mamanu pe 'ā mafai.
- Fa'aaliga sāunia 'e se lōia mo lāfoga, molimau e le tagata fa'amāonia lalo le tautōga, fa'amaumauga fa'amāonia o tautōga ma ta'utinoga tulāfono 1963. Fa'asa'oga o le natura ofoina mo lāfoga fanua e tatau na maua mai i tagata ta'ito'atasi o le failāfoga fanua.
- So'o se isi e ofoina lāfoga mo fanua 'aunoa ma se tau'i e tatau ona ō fa'atasi i le tusi fa'atumu o maliega lea e iai le igoa o le tagata fai lāfoga fanua, ma fa'amatalaga a le lāfoga (itu'aiga, fua, tūlaga, fa'amanino vāitaimi o fa'aaogā etc. 'Ia feagai lelei) E tatau ona sainia 'e le failāfoga fanua 'ia mea nei, aofia ai le tama ma le teine ulu o le 'āiga o a'afia ma/po'o so'o se tagata o iai pule i fanua.
- I le matā'upu o le māsani, fa'amausalī mai le matai tōfia ma so'o se pule i tusitusiga, lea o le fanua o sa'oloto mai le āiā po'o fanua fa'asāina mai i so'o se tagata e le'o 'auai;
- fuafuaga mai le faigānu'u e fesoasoani i feagaiga e tatau ona maua mai i latou o fa'atalitali 'ia āfāina leaga.

Fa'atatauga mo Fanua Maua mai

14. O le māfua'aga e fa'amaonia ai le tagata toe sui tūlaga 'ae le'o le tagata sui nofoaga po'o tagata sui pisinisi mai le fuafuaga tausi le latou gāluega e ola ai. 'Ia tatau lava ona taunu'uga o le Fuafuaga e fa'aitiiti le si'itiaga o tagata po'o pisinisi ma mea patino a tagata i le taunu'uga o le galulue a le fuafuaga; sāunia, peita'i ane, pe'ā maua mai e lē ofoina o fanua le o mana'omia, o le fuafuaga e tatau, muamua, fa'aaogāina avanoa fanua patino tagata po'o fanua a le fa'alemālō, lona lua va'ava'ai se ofoina lāfoga fanua e tofu mo le fa'amoemoe a le Fuafuaga mulimuli i māfua o i luga; tolu, fetu'utu'una'i saunia o fanua e ono mo galulue a le Fuafuaga fa'alagolago i tau'i taliaina ma, ua na'o le mata'aga mulimuli, maua fanua i 'au lē ofo maua mai mulimuli le māfua'aga lalo ifo.

- E le toe 'i ai se fanua 'e lē maua mai ofoina o fanua ma isi mea aogā ma tagata toe fa'amautū i isi tūlaga, se'ilogā ua 'uma. I fa'apito, maua mai o tūlaga o fa'aleagaga po'o fa'aaganu'u e tatau ona te'ena.
 - 'I ia fanua lē ofoina maua mai o lo'o matuā mǎe'a lea e tatau ai ona fa'aitiiti i le tele ua mafai.
 - Fuafuaga mo lē ofoina maua mai o fanua ma isi mea aogā ma sǎuniaga o fa'afou fua e 'ave'ese i tǎlatalaga ma le Tagata Toe Si'itia i le isi Tūlaga, e fa'amaonia ai vavao fa'aitiiti.
 - O le Tagata 'e Lē Fai Nu'u lea a 'auai 'ana'i le tūlaga 'ese'ese o le fuafuaga ma galulue a le Fuafuaga Tagata toe fa'amautū i isi Tūlaga. Mo nei fa'amoemoe ma talu ai i le sǎuniuni a le Tagata Toe Fa'amautū i isi Tūlaga Fuafuaga, O le Tagata Toe Si'itia i le isi Tūlaga, o le a logoina a le sǎuniaga a le 'Auivi ma lǎtou āiā i fono fa'alemālō.
15. O le 'Avega o Fanua Tulāfono 1964 fa'amatala i fa'amatalaga lalo le vāega 14 & 15 ma le Tulāfono Sāmoa o si'osi'omaga #4 Fanua Maua Mai ma Tau. O le feuia'iga mo le mauaina mai o fanua māsani ma fanua patino tagata mai le Faigāmālō mo fa'amoemoe a tagata faitele.
16. I le taimi tuana'i, Ua tagi ai faigāmālō i le lotonu'u o ona tagata e fa'ataga le gāluega mana'omiaina a mālō mo tagata faitele e lelei e alu fa'apunitia ma le ta'utino mo le totogi tuai ma tau. I isi matā'upu, pei o le matā'upu o le fanua tu'utele e ona 'e matai ma tulāfale o le nu'u, fanua tu'utele o mana'omia mai faigāmālō mo gāluega tagata faitele o lo'o ta'utinoga mai le nu'u ma latou lāfoga i gāluega-mālō-polokalame. O le lenei tū ma 'amioga i se faiga o se mea 'anei e 'iai fa'amanuiaga, o lo'o iai fa'afitauli e tele o Matāgaluega mai i pule fanua lea e lē malie i tausaga e tele ua mavae e 'uiga i le mālō i le lē ave a le feagaiga tau i le taimi sa mǎe'a lelei ai gāluega. E tǎua le lē taunu'u, 'auā 'anei e āfāina le āiā o le pule fanua e fai 'ia tusi fa'atumu i le falefa'amasino e fai le tau lelei.
17. O le feuia'iga (n e lē aofia ai le palakarafa 1) i le avega o fanua tulāfono 1964 (Taking of Land Act 1964) o lisi i lalo e sǎuniuni le Fuafuaga Gāluega mo le fa'ataga Fanua Maua Mai:
- a) 'Auina mai Feagaiga o le Kapineta e maua mai fanua o le nu'u ma fanua patino e mana'omia mai le mālō mo fa'amoemoe fa'alemālō.
 - b) I matā'upu o le fanua o le nu'u, tausue ifoina i le Fanua ma 'Igoa Matai a Samoa afai e iloa e le falefa'amasino le faipule a le fanua lea, ma le matā'upu o le fanua patino lea o le 'e ona o le fanua e fia maua mai.
 - c) Fai le fesili ma tali o le fanua āfāina ma fuafuaga e sǎuniuni ma siati tali sa'o e fa'aali:-
 - (i) fanua e maua mai; ma
 - (ii) o le igoa o lea e ona ma tagata o lo'o nonofo i le fanua po'o

- (iii) i le matā'upu o le fanua o le nu'u o le igoa o le matai ma faipule o le fanua afai e lāuiloa e le Fanua ma Igoa o le Matai Falefa'amasino; afai e le'o lāuiloa, le igoa o le matai e fa'atū se manatu mai le Minisitā se'ia o'o na filifilia e le Fanua ma Igoa o le Matai 'ia le tagata e fai ma faipule.
- d) Tu'u le lomiga o le fuafuaga i le 'Ōfisa o le Matāgaluega Mālō o Alagā'oa Uiga Tūmau ma Si'osi'omaga i Apia.
- e) **Taufa'atatau aofa'i: 'Auina mai le faigāmālō taufa'atatau aofa'i o le fanua e maua mai i le aso o Ta'utinoga ma fa'ailoa atu ia'i latou le faipule o le fanua ('anei mana'o e 'auina mai ma isi taufa'atatau aofa'i) mo tau'i fa'amoemoeina. O lenei tau'i, e fa'avae e toe sui 'o le tau i tūlaga fanua ma gaosiga agava'a.**
- f) Lolomi le fa'asilasilaga i le Savali Nusipepa ma le Observer.
- g) **Lafo le lōmiga o le fa'asilasilaga i lea 'e ona ta'itasi, 'au nofoia ma tagata tului i le fanua po'o sui a latou, lea e igoa ma afio o lo'o lāuiloa o lo'o fa'amatala:**
- (i) Manatu fa'atū a le Faigāmālō i mauaina o fanua;
- (ii) O le fa'amoemoe fa'alemālō o lo'o ona mana'omiaina;
- (iii) Lea le fuafuaga 'anei va'aia i le 'Ōfisa a le Matāgaluega o Alagā'oa Uiga Tūmau ma Si'osi'omaga i le taimi o itūlā galue; ma
- (iv) Lea o so'o se tagata āfāina 'anei 'avatu fa'asilasilaga tusia tete'e o māfua'aga i le Chief Executive Officer o le Matāgaluega o Alagā'oa Uiga Tūmau ma Si'osi'omaga i totonu le 28 aso o le lolomi muamua a le Fa'asilasilaga.
- h) **Tete'e: Pe'a maua mai so'o se tete'ena le Chief Executive Officer o le MNRE 'anei fa'asino se taimi ma tūlaga i Samoa lea e fono ai le 'au tete'e ma le Minisitā po'o le Sui o le minisitā ma fa'aali le fa'ailoga fa'amau ma finau le matā'upu.**
- i) **Fa'alelei le tete'e ma Sāuniuni Tāla'iga:** Pe 'ā 'uma le 28 aso mai le lolomi o le fa'asilasilaga fa'alemālō mo tagata faitetele i le Savali Nusipepa ma/po'o le Observer Nusipepa, ma 'āfai e leai se tete'e i le fa'asilasilaga pe 'uma fo'i se manatu, o lo'o manatu le Minisitā e alu pea ma le manatu fa'atū e maua mai le fanua mo le fa'amoemoe fa'alemālō; ma leai se manu'a patino ona 'uma mo i fea tau'i e le'i sāunia ma le tulāfono, o le Ao o le Mālō ua fa'alogi i le fautuaga a le Minisitā 'anei, mai Tāla'iga, fa'amatala le fanua ma le fa'amoemoe fa'alemālō e maua mai le fanua mo le fa'amoemoe fa'alemālō.
- j) **Sauniuni Tāla'iga mo le fanua e maua mai ma fai fa'atatau mo sainia i le ala e tatau ai mai le Ao o le Mālō.**

- k) **Tāla'iga 'ia pei o nusipepa a le mālō ma fa'asilasilaga fa'alemālō i le vave 'ua mafai; Tāla'iga e sau i totonu taunu'uga i le aso fa'aigoa i le Tāla'iga.**
- l) **Tusi Fa'amau le Tala'iga i le Tusi Fa'amau Fanua o Samoa.**
- m) **Totogi tau i pe fa'amautū feagaiga mo totogiga o tau i**

18. **Fa'atatau ma le Fa'aola le tupe Tau:**

- a) **Mai le feagaiga i le vā o le Minisitā ma le Faipule o le fanua: E mana'omia 'e le Minisitā le ofo atu ia itū'aiga tupe lea e manatu ai 'ia e ofi e pei tau i lenā tagata; ma lenā tagata 'anei 'e 'ioe ma le Minisitā pei e tau.**
- b) **Mai le Falefa'amasino 'āfai e leai se feagaiga: A fa'apea o le tau e lē feagaiga i totonu le vā o le Minisitā ma lenā tagata, 'ia fuafua mai le Falefa'amasino i le ala lea o le 'a mulimuli mai.**
- c) **Āiā mo tau tulāfono toafa mautū: Lima tausaga mai le aso o le tāla'i, so'o se āiā mo tau o se toafa mautū po'o le 12 māsina i le taimi e 'uma ai le saina i ala e tatau ai mo le fa'amoemoe lea 'e pogai mai ai le āiā i le fa'aaloalo mo so'o se leaga i le fanua maua mai.**
- d) **Fa'alatalataane tu ma 'amioga e fetu'utu'una'iga ma totogi o tau: I le mea 'e 'ailoga 'e mafai ona fa'amāe'a le suisuia'iga 'auā e pogai mai le mea lea 'e 'āiga i le fono o līpoti sa'o o mana'omia mo totogiga a'o lenā feagaiga mo fa'aaogā mo fanua lea sa au, 'anei e fai se tagi o le faigāmālō i le mea māsani ma tu ma 'amioga ma fa'aaloalo mo le pule fanua i le pasene o galuega fa'alemālō mo le leleiga, a malie i le aofa'iga ma taimi mo totogi o tau ma fa'ataga galuega e fa'aauau tōgiga talu ai.**

19. O le uiga e fai ai le maua mai fanua mo le fa'amoemoe fa'alemālō fa'aaogā fuafua so'o le gāluega e ola ai o fa'alavelave po'o tete'e mai DPs. O lo'o iai tāofi lautele mālamalama lea so'o se lē maliega e mafai ona toe togafiti i le tu ma māsani fetu'utu'una'i ma feagaiga o le tagata. E tūa tele le 'auai 'atoa o vāega nu'u ma tagata ta'itasi i fa'atatau manino i le 'āmata o so'o se galuega fuafuaga.

Tālatalaga Fa'alemālō ma 'Auai

20. Talafeagai ma le Code Sāmoa mo Māsani #3 i tālatalaga, o le fa'atatau o tālatalaga, fa'amatalaga fa'asalalau ma 'atafu ma fuafuaga mo le fanua lāfoga 'iai pe lē 'iai tau lea 'e mulimuli mai:
- O le ta'iala e uiga i le ofoina natura o lau'ele'ele po'o lāfoga fanua ma fale mo le fuafuaga PPCR, aofia ai le filifiliga i va o tau po'o le lē tau ina fo'i, o le 'ā 'atafu i faigānu'u āfāina

'uma ma tagata mai le MNRE ma le toleni patino i tulāfono pei o faigānu'u. A āfāina se tūlaga mai le fuafuaga o lo'o fa'amaonia ma sa fa'amanino, o le 'au MNRE (sa fesoasoani, 'ia feagai lelei, mai MVVTI ma LTA isi sui) o le 'ā fonon fa'afaigōfie mo pule fanua ua āfāina e fa'amālamalama le fanua fa'atusa ma/po'o tagata toe fa'amautū i isi tūlaga a'afia ma 'āmata le fa'atatauga o fetu'utu'una'iga a tau ma isi matā'upu.

- O le 'au MNRE e tatau ona galulue fa'atasi fa'alatalata i sui o le nu'u o latou nei o fa'avae feso'ota'iga o tagata i va o nu'u ma faigāmālō ma lea 'e fa'amatala lelei e 'uiga i le fuafuaga faigāmālō i le taimi o fonon māsina i Apia. O lē ua 'auai o le latou nu'u o Ali'i ma Faipule e mafai ona fesoasoani e tausue le tagata mai le pule o le fanua o mana'omia ma ua maua mai i le vāega-fuafuaga.
- Fonon i le nu'u fa'aaloalo ma le pule nu'u e tatau ona tāofi ma latou fo'i o āfāina ma 'iai le fa'atonutonuga po'o le pule i so'o se fanua o mauaina mai. O tagata moni lava o nofoia le fanua e tatau ona talatala manatu i so'o se tagata toe fa'amautū i isi tūlaga po'o toe sui tūlaga ,ma tatau ona logo i so'o se tau e totogi. O 'au talisapaia 'uma e tatau ona fai lea 'uma ki stakeholders ua taupulepule ma o lo'o sa'oloto le ulu i le feagaiga tau.

'Auā o le i'uga i fanua 'ave o lo'o fa'atalitalia mo faiga-alāvai i āiā fa'aaogā mo fa'ate'aina le alu i le talafātai o le gaosiga soso'o e fa'alā'ei'au tālatalaga talu ai e logo ai fa'alatalataane e mauaina mai o lo'o saunia:

1. Fuafua numera o āiā fa'aaogā o mana'omia 'e le nu'u ma 'itu'āiga o mana'omia e le āiā fa'aaogā e tau fa'atatau o le fua a fanua mana'omia mo āiā fa'aaogā.
2. Gaua'i konatelate i le ta'ita'i sui (LTA) e i gaua'i liliu lea i MWCD mo feso'ota'iga o e mana'omia e le SNs i aso afa fale galue. Matā'upu ma fuafuaga o gāoioiga o le 'ā talanoaina. O lo'o tālosagaina nei e le SNs e tutusa i le latou pule ma tālosaga mo LTA ma fuafuaga;
3. O lo'o fa'amausalī e le SNs 'ia 'āiga o lo'o āfāina ma fa'amau latou i su'ega tupe fa'ailoga lagona i le mea ua tupu.
4. Manatu SNs o le tu'u fa'atasi fa'amatalaga i LTA lea i tūlaga fa'afitāuli ma maiga luga vāinu'u toe fāfoe le fa'afitāuli a le matā'upu. 'Ā Mafai, āiā fa'aaogā fesuisuia'i 'anei filifilia. A fa'apea e agava'a tūlaga mo vai tafe nai lo'o le mulimuli pule 'oe 'anei e feso'ota'i ofo i lea e ona 'ae le'i 'āmata le fuafuaga po'o fa'atonutonuga;
 - a) Tōgiga Fanua Ofoina mo āiā fa'aaogā leai se tau
 - b) Tōgiga Fanua Ofoina mo āiā fa'aaogā mai le tau
5. 'A fa'apea e ofo 'ia feagaiga 'e lē maua nai lo'o le gāoioiga tulāfono o le 'ā 'ave mo mea aogā sili atu fa'amau le māfaufau lea na ma gāoioiga tagata ma tau o lo'o sāuniuni mo le tagata āfāina;
6. Ta'iala fa'atautaia gāoioiga mo le tau o āiā fa'aaogā maua mai e te mana'o ona sāuniuni ma fa'aopopo pei le Annex i lenei LARF.

Tagata Toe Fa'amautū i isi Tūlaga "Fuafuaga"

21. O le gaosisiga i lenei parakarafe e tatau galue mai le MNRE. I lenei galue, le MNRE e ao ina fa'aaogā 'au tāupulepule ma pasi, vāitu'uaga mo tusi fa'amaoni ma vāitu'uaga ma tu'utu'uaga o ua lelei fa'afaigaluega i le fa'alāpotopotoga. A fa'apea o le tau a le 'au tāupulepulega e fa'a tautupe atu i le fa'aaaua a le fa'a'aitālafu, lea o le filifiliina fa'atatauga a le fai mai ai 'au tāupulepulega e tatau ona mulimuli le oso o seti luma mo vāega II a le kālena 3 i le feagaiga fa'a'aitālafu.
22. O tusigāigoā 'e ao 'ina: (I) 'Ia tu'u 'ese e mātaulia Tagata Toe Si'itia i le isi Tūlaga i talafeagai ma feuia'iga, fa'amalieina i lenei 'auivi, aofia ma ta'iala mo agava'a i tauī, Tagata Toe Fa'amautū i Isi Tūlaga ma isi fesoasoani fa'afou; ma (ii) aofia ai ma le lisi mǎe'a o latou mea aogā ai e āfāina nei i faiga fuafuaga e logo 'ia fa'avae mo fuafuaga ma galulue mo tauī toe sui tūlaga e fōa'i i tagata toe fa'amautū i isi tūlaga mo gāoioiga fuafuaga (RAP).
23. O tusigāigoā e ō fa'atasi nei i fa'amatalaga i le Tagata Toe Si'itia i le isi Tūlaga e 'uiga i le āiā manatu e tusa ma Tauī, Fesoasoani Tagata Toe Fa'amautū i isi Tūlaga ma Fesoasoani Fa'afou, fa'atasi i le lisi taimi mo oso a Tauī, Fesoasoani Tagata Toe Fa'amautū i isi Tūlaga ma Fesoasoani Fa'afou ma toe sui tūlaga.
24. Fa'avae i le tusigāigoā ma lisi mǎe'a o le lē mautonu, ma i tālatalaga ma le Tagata Toe Si'itia i le isi Tūlaga, taimi ua pau mai ai gāoioiga fuafuaga ma le tupe fa'atatauina o lea a sǎuniuni. O Tauī 'uma , Fesoasoani Tagata Toe Fa'amautū i isi Tūlaga, i le case e, tatau/e ao 'ina sǎuniuniina i le Tagata Toe Si'itia i le isi Tūlaga 'a'o le'i fausia 'auala po'o gāoioiga fa'afou pogai galuega sa fai mai 'āmata si'itia.
25. A fa'amaonia le manino o feuia'iga, O Tagata Toe Si'itia i le isi Tūlaga e tatau ona logo 'iai le metōtia a le taufa'atatau o latou mea aogā sa tu'u ma totogi 'uma Tauī, Tagata Toe Fa'amautū i isi Tūlaga ma Fesoasoani Fa'afou, 'anei i le case ona, tatau ona fai i le 'auai o le Tagata Toe Si'itia i le isi Tūlaga i Fesili.

Ta'iala agava'a

26. O le feuia'iga, mo le faia o le Tusigāigoā, e ao 'ina aofia ta'iala o agava'a i Tauī, Fesoasoani Tagata Toe fa'amautū i isi Tūlaga ma Fesoasoani Fa'afou fua, ma Tagata Toe Si'itia i le isi Tūlaga e ao 'ina fa'avasegaina i le tasi fa'alāpotopotoga mulimuli e tolu:
 - a) latou o 'iai āiā tatau i fanua, fale po'o mea aogā mautū i le fanua ma fale ua 'ave 'e le Fuafuaga (aofia ai āiā tu ma māsani ua iloa i lalo o tulāfono 'a le 'au 'aitālafu);
 - b) latou o le'o 'iai āiā tatau i fanua, fale po'o mea aogā mautū i le fanua ma fale ua 'ave 'e le Fuafuaga i le taimi o 'āmata ai Tusigāigoā 'a'o iai āiā i lea fanua fale po'o mea aogā mautū i le fanua ma fale ua 'ave 'e le Fuafuaga, saunia lea āiā o lo'o iloa i lalo le tulāfono 'a le 'aitālafu po'o ua iloa i le fa'atatauga mātauliaina i le fuafuaga a Tagata Toe Fa'amautū i isi Tūlaga; po'o

c) O 'i latou o le'o 'iloa āiā tatau po'o āiā i le fanua, fale po'o mea aogā i le fanua ma fale o lo'o nofoia e le Tagata Toe Si'itia i le isi Tūlaga ma 'ua 'ave 'e le Fuafuaga.

27. Tagata Toe Si'itia i le isi Tulaga o fa'avasegaina lalo palakarafa 26 (a) ma (b) e ao 'ina saunia Tau, Fesoasoani Tagata Toe Fa'amautū i isi Tūlaga ma Fesoasoani Fa'afou mo le fanua, fale po'o mea aogā mautū i le fanua ma fale ua 'ave e le Fuafuaga i talafeagai ma le oso a lenei 'auivi, e 'auai ma le:

a) Tagata Toe Si'itia i le isi Tulaga e ao 'ina:

(i) Ta'u atu e 'uiga i le latou filifiliga ma āiā e tau i le Tagata Toe Fa'amautū i isi Tūlaga;

(ii) Tālatala i, ofoina filifiliga fa'atasi, ma saunia i matātā 'e mafai Tagata Toe Fa'amautū i isi Tūlaga fesuisuia'i;

(iii) sāuniuni vave mataala ma taunu'uga tau, e lē manatu a latou āiā tatau, o latou fanua ma mea aogā, i le toe sui tau mo fanua, fale po'o mea aogā mautū i le fanua ma fale 'ave'eseina mai le Fuafuaga;

(iv) Ofoina o lagolago pe 'ā 'uma si'itia, mo se fa'ataliga taimi, fa'avae i le manatu faitaulia a le taimi mana'omia e toe fa'afou latou tūlaga o gāluega e ola ai, agava'a tupe maua totogi ma gaosiga fua, po'o le tausi 'iā lātou 'ae le'i faia Fuafuaga laugatasi;

(v) sauniaina a'i fesoasoani fa'alauteleina i fa'aopoopoga i tau lisiina i vāega-parakarafa (iv) i luga, pei o fanua nofosāuniuni, 'aitālafu, a'oa'o, po'o gāluega avanoa; ma

b) A fa'apea e le'o 'amana'ia le si'itiaga, fale po'o tūlaga fale, po'o o mana'omiaina, tūlaga faifa'ato'aga o lea e fa'atasia o gaosiga, tūlaga ma isi mea e ao 'ina pito la'itiiti tutusa i le itu lelei a le tūlaga tuai ma fesoasoani i Tagata Toe Si'itia i le isi Tūlaga i le taimi e toe sui tūlaga e ao 'ina sauniaina.

28. Fa'avasegaina Tagata Toe si'itia i le isi Tulaga i lalo parakarafa 40 (c) e ao 'ina sāuniaina Fesoasoani Fa'afou i 'ae le'o lē Tau mo fanua, ma Tau mo fale po'o isi mea aogā mautū sa 'ave'eseina mai 'e le Fuafuaga, ma Fesoasoani Tagata Toe Fa'amautū i isi Tūlaga, tofu i aofa'iga 'uma e maua le sini fai luma i lenei 'auivi, A fa'apea o nofoia o le tūlaga Fuafuaga lelei i le tipi 'ese (aso o le 'āmataga a le Tusigāigoa). Tagata Toe Si'itia i le isi Tulaga o lo'o fa'asā fanua i le Tūlaga Fuafuaga pe 'ā 'uma ona tipi 'ese aso e ao 'ina ne'i mafai se Tau, po'o so'o se Fesoasoani Tagata Toe Fa'amautū i isi Tūlaga po'o so'o se isi vasega o Fesoasoani Fa'afou.

Faitio Feuia'iga

29. *Feagaiga ma Fetu'utu'una'i o lo'o i le olaga 'a Sāmoa ma faiga o filifiliga. Māsani, O tagata Sāmoa o lo'o mataala i latou tūlaga po'o vā fealofa'i ma le isi tagata. Tautua mo le mālō ma*

latou ta'i-to'atasi nu'u ma 'āiga o lo'o tūloto i le olaga 'ōi latou ta'i-to'atasi fa'apei o tagatānu'u a le Atunu'u. Mo lenā māfua'aga, tele o Faigāmālō e pe 'ā fa'atatau le fa'avae o 'auivi, vai, uila ma isi mea ma ua mae'a tautua aunoa ma le fa'asalāvei po'o fa'alavelave ua fa'atū i tua ane o le Faigāmālō mai DPs. Mai le poto māsani a le Matāgaluega o Fe'avea'i ma 'Auivi, LTA, Matāgaluega o Alagā'oa Uiga Tūmau ma Si'osi'omaga, ma isi matāgaluega mālō ma Tautua, o le feso'ota'iga muamua faia mai le sui Mālō (ta'ita'i mai le MWCD) ma le nu'u po'o faigānu'u, e tatau i le manuia po'o lē taunu'u o so'o se fuafuaga.

30. Fetu'utu'una'i ma feagaiga mai feagaiga o le 'ā sāuniuni le ala lelei e fa'afae so'o se fāitio fa'aali mai le tagata ta'itasi, o le matai po'o le 'āiga o lo'o āfāina le latou fanua mai le fuafuaga. O le MWTI/LTA/MNRE e tatau ona mautinoa latou lava i so'o se lea feagaiga maua o lo'o taliaina mai le fa'alāpotopotoga tāua o a'afia fo'i iai. O le ta'ita'i 'au o lo'o pa'ū ai le feuia'iga o faitioga o le Pule LTA Vāega Fuafuaga (Ali'i o Michael Anderson laina telefoni - 32176, imeli - michael.anderson@lta.gov.ws i Vaitele).
31. 'Au lē malilie e tatau ona vala'aulia ma fa'amaui i le taimi o le fono ma fa'atatau. A fa'apea o le'o maua mai se tali, o le 'Au MNRE latou te lē siati tali sa'o o finagalo tusi fa'atumu ma e le mafai ona fa'aauau vāega-fuafuaga O lenei matā'upu o le 'ā toe fo'i i tua le faigānu'u mo talanoaga. 'Anei e fesili le nu'u i le fesoasoani a le 'Au MNRE, O le NGO lea e pa'ū iai le siatiga po'o nisi e fautua i le fa'atatau o le tau. o le Fautuaga fa'atatau o nei 'a faiga e feagai i tū ma māsani o metōtia a fautuaga/fete'ena'iga i'ugāfono. O le i'ugāfono o lea i faila i le finagalo tusi fa'atumu sa'o ma siati tali sa'o.
32. E o'o loa le feagaiga au e uiga i le lāfoga o fanua, aofia ai le maua o le finagalo tusi fa'atumu o sa'o, o le 'au fai lāfoga fanua po'o nisi DPs po'o vāega a le faigānu'u 'anei fesili le fesoasoani a le sui lea e taunapa mo siatiga, po'o 'anei o'otia i le 'au MNRE, po'o 'anei fa'alatalataane le PMU, i totonu le 30 aso a le fono siatiga talisa'o I le ala fa'apea o o'otiaga o lo'o si'i, o le matā'upu o le 'ā fa'asino i tua le faigānu'u mo isi talanoaga i le tu ma māsani fa'atatau o fetu'utu'una'i ma feagaiga fale. O lea e tatau ona māmamalama manino i e faigānu'u ma DPs.

Siatiga

33. Va'ava'ai ma siati o le galulue a le tau ma fanua maua mai e tatau ona faia ina e fa'alāpotopotoga tū to'atasi pei o fa'alenu'u NGO. O le gāluega a le fa'alāpotopotoga tū to'atasi e tatau ona fa'amatala manino i DPs i pōloa'iga mo latou e māmamalama 'anei fa'alatalataane latou pei o fa'alāpotopotoga tū to'atasi.
34. O fa'alāpotopotoga tū to'atasi e taunapa mo siatiga e tatau ona asiasi tūlaga vāega-fuafuaga pito la'itiiti fa'alekuata, ma e tatau ona siati le matā'upu ma fa'aputupu le fa'asinoga o fesili:
 - Fa'amaonia o lea e le 'o fausia 'ave tūlaga se'ia o'o sāuniuniga 'uma o tau, aofia ai ma le so'o se tagata toe fa'amautū i isi tūlaga, ua ato'atoa faiga i le maliega a le DPs;
 - Fa'amaonia 'ia lāfoga fanua ua so'ona ta i totonu ma e aunoa ma se fosiga;

- Siati le numera le fāitio ma le taunu'uga o le fāitio;
- Siati totogi o tau ma maua i isi āiā ua malie iai ma le fa'aaloalo i le vāega-fuafua 'ese'ese.

Kālena Galulue

35. O le kālena-galue o so'o ai e ao 'ina tu'u se'iloga e malilie le va o le fa'alāpotopotoga ma le 'au maua mai; pe 'ā fai, e leai se feagaiga i le gaua'i o kālena-galue e ao 'ina āfāina fa'aleaga le āiā a le Tagata e Lē Fai Nu'u i lalo le 'Auivi lenei:

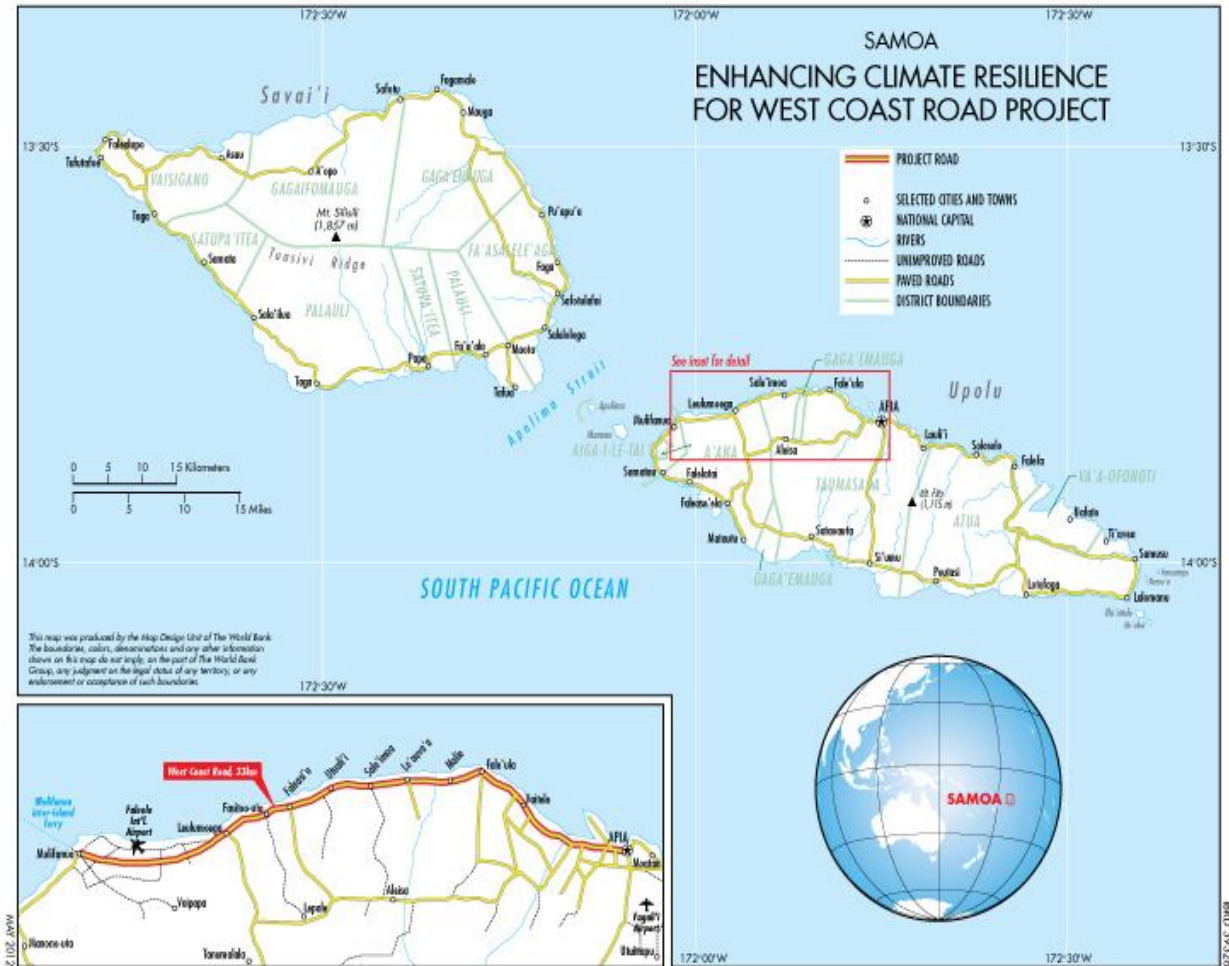
- O le lisi mē'a e tatau ona fa'amāe'a i le pito la'itiiti o le fā māsina talu ai i le 'āmataga o gāluega.
- O le Fuafuaga Tagata Toe Fa'amautū i isi Tūlaga e ao 'ina gāua'iina le Fale tupe aoao mo se fa'amaonia.
- Tau, tagata toe fa'amautū i isi tūlaga ma gāoioiga fa'afou o na'o le 'āmata nei pe 'ā 'uma ona taliaina e le Fale Tupe aoao le togafiti tagata toe fa'amautū i isi tūlaga.
- O le tau, tagata toe fa'amautū i isi tūlaga ma gāoioiga fa'afou, pe 'ā 'iai se, mē'aina nei i le pito la'itiiti e tasi lava mo māsina talu ai i le 'āmataga o gāluega.

Fa'aputugātupe

36. O le Faigāmalō o Sāmoa e ao 'ina tau 'ave le tau mo tau, Fesoasoani Tagata Toe Fa'amautū i isi Tūlaga ma le Fesoasoani Fa'afou.

Fa'afanua o le Fuafuaga Tūlaga

37.

Tofo tusi fa'amau finagalo- ofoina lāfoga

Aso: _____

O A'u / Matou, _____ Tāne ulu o le 'āiga _____ Tama'ita'i ulu o le 'āiga,

MA / PO'O tagata galuea'iina pule i le fanua āfāina _____

Tagata nofoia a le _____ Nu'u i _____ Itūmālō _____, Sāmoa,

ta'utino o A'u / Mātou / le fa'alāpotopotoga o lo'o ofoina lāfoga i le fa'aaogā mo le (tusi le fanua, tūlaga, fua, itu'āiga etc)

Mo le fa'amoemoe o: *(tusi le gāoioiga)*

Mo le taimi o: *(tusi le aso 'āmata ma le 'umî)*

I La'u / Mātou lava loto, O A'u / Mātou o lo'o tu'u atu La'u / Mātou āiā i le tau'i a so'o se itu'āiga mo le taimi 'umi mo le gāoioiga.

Saini:

Tāne ulu o le 'āiga _____ Tama'ita'i ulu o le 'āiga _____

Tagata galuea'iina *pule* _____

Tofo tusi fa'amau finagalo - Feagaiga mo tau

Aso: _____

O A'u / Matou, _____ Tāne ulu o le 'āiga _____ Tama'ita'i ulu o le 'āiga,

PO'O Tagata galuea'iina pule i le fanua āfāina

Tagata nofoia o _____ Nu'u i _____ Itūmālō

ta'utino lea O A'u / Mātou / le fa'alāpotopotoga o lo'o finagalo e fa'aaogā (tusi le fanua, mea aogā, tūlaga, itu'āiga etc)

Mo le fa'amoemoe o: *(tusi le gāoioiga)*

Mo le taimi o: *(tusi le aso 'āmata ma le 'umi)*

Mo le maliega mulimuli sāuniuniga tau *(NB, fa'aaogā tua o le tusi fa'atumu pe 'ā mana'omia):*

Saini:

Tāne ulu o le 'āiga _____ Tama'ita'i ulu o le 'āiga _____

Tagata Galuea'iina Pule _____

PAILATE POLAKALAME MO TAU MĀLOSI (PPCR)
FA'AMAMALU LE TAU MĀLOSI O LE 'AUALA TALAFĀTAI I SISIFO, 'UPOLU, SĀMOA
Lau'ele'ele Maua Mai ma Tagata Toe Fa'amautū i isi Tūlaga 'Auivi
